

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Könyveink megóvására molyok és egyéb férgek ellenében többféle szerrel rendelkezünk. Ha zárt szekrényekben tartjuk, könnyen segíthetünk magunkon, mert erősszagú szerek itten leghatásosabbnak bizonyulnak. Egy-két, valódi bagariabőrbe kötött könyv, a többiek közé beosztva, elegendő a férgek távoltartására; kámfor-darabkák elhelyezése a szekrényben, vagy csészébe öntött kreosot ugyanezt a hatást idézi elő; utóbbi szerrel azonban óvatosan bándjunk, mert az marólag hat és eltávolíthatlan foltokat okoz, ha könyvekkel jön érintkezésbe. Benzin, lapos tányérra öntve és a szekrénybe helyezve, ugyanily hatású, de ennél nem szabad a szekrényhez tűzzel közelíteni, mert a benzingőzök könnyen meggyuladhatnak és robbanást okozhatnak. — Nyitott állványokban a csótányok kárt tesznek a könyvekben, melyeknek tábláit szétrágják; ezeket fűregpor fölhintésével vagy egy keverékkel, mely egyforma mennyiségű búzaliszt, borax- és cukorból áll, pusztítjuk el. A tulajdonképeni könyvmoly ellen, mely egész köteteken keresztül vájlyukakat, legjobbnak bizonyult az eucalyptus-olaj használata; e célra vatta-darabkákat veszünk, melyeket ily olajba belemártunk és azután vagy az egyes lapok közé vagy a könyvek mögé elhelyezünk. Ezen olajtól nem éppen kellemetlen szagot kapnak a könyvek és e mellett — a mi a fő — mentve maradnak a férgektől.

***

Clichék eltartása. Clichéket használat után rendesen savtalan olajjal vagy nyomófestékekkel szoktunk bedörzsölni és azután papírosba göngyölni, hogy azokat külső romboló behatásoktól, mint pl. az oxydálástól, megóvjuk. Az

első eljárás veszélyes azon esetben, hogyha az olaj nem egészen savmentes, a másik eljárásnál pedig a festék oda-szárad a clichékhez, melyet aztán ujólagos használatba vételnél csak igen nehezen vagyunk képesek megtisztítani. Ezek ellenében egy német szaklap sellak-bevonatot ajánl, melyet szeszszel könnyen lehet eltávolítani és mely légmentesen befűdi a clichét. Kísérletek ezen szerrel kitűnő sikerre vezettek.

***

Nehezen nyomható festékekről, különösen az ultramarin és a smaragdzölddel való hánásmódról egy amerikai szaklap a következőket írja: Az ultramarinnal eszközölt, rosszul sikerült nyomások száma tömérdek, a mi annál figyelemre méltóbb, mert tudjuk, hogy a nyomók rendesen nagy fáradsággal és gonddal dolgoznak e festékekkel; nem sikerülés esetén azután rendszerint a festék minősége kifogásoltatik, míg az ok többnyire mégis csak a nyomás hibás kezelésében rejlik. Ily festékekkel való nyomásnál csak középszerűen puha hengereket használjunk szörp- és enyvből, nagyon kevés mennyiségű glicerín-hozzáadattal. A hengerek egészen tiszták legyenek és ne túlszárazak, e mellett azonban felületük ne mutasson nedvességi nyomokat. Nedves hengerekkel nem lehet ezen festéket, kivált annak finomabb minőségeit, szétdörzsölni, mert gyártásához többnyire igen erős kencze használtatik. — Így tehát röviddel a nyomás előtt nem szabad a hengereket megnedvesíteni. Ha azután fokozatosan csak kevés festéket engedünk a festékező hengerre és a festékezés mélységét és hatóképességét inkább a nyomóformának többszörös végigfutása által iparkodunk elérni, úgy az ultramarin-nyomás nem fog számbavehető nehézségeket okozni. Ugyanez áll a smaragdzölddel való nyomásról is, mert mindket festékfajta úgy előállításuk, mint kezelési módjuk tekintetében sok hasonlatosságot mutat föl. Semmi esetre sem szabad nedves vagy frissen megáztatott hengereket használatba venni, mert a nedvesség nem veszi magába a festéket s a szét-dörzsölést akadályozza; ha nedvesek a hengerek, megkérgesedik a festék a hengereken ép úgy, mint a nyomóformán, minek folytán a nyomás lehetetlenné válik és a hengerek is megsérülhetnek; legalább is azonban szükséges lesz a hengereket újra megmosatni és jól megszáritani. Ha teljesen kifogástalan ultramarin-nyomásokat akarunk elérni, a

papirosnak is jóminőségűnek kell lennie. Legjobb e célra síma réznyomó-papír vagy egyáltalán símitott, nem-enyvezett kréta- vagy más bevonás nélküli papír. Erősen enyvezett és túlságosan símitott papír mellőzendő, mert az enyvezés megtámadja a festéket, minek következtében foltos, pikkelyszerű nyomást kapunk. A mi itt az ultramarin-nyomásnál a papirosra nézve mondatott, áll a smaragdzöld, magenta és más színgazdag s erősen ható festékekre nézve is, mert azok szépsége ép úgy emeltetik a papír minősége, mint helyes kezelésük által az eldörzsölésnél és adagolásnál.

***

A **bronce-szal való bánásmód** erősen bevont kréta-papíron csak igen ritkán vezet eredményre, még ha rögtön a nyomás után eszközöltetik is a broncirozás, mert a kréta-réteg föl szívja a festék zsír- és kötanyagát s a bronce lehull. Egy angol szaklap szerint e bajon úgy segíthetünk, ha kettős nyomtatást végezünk; az első nyomás megítatja a papír likacsait és a krétát, míg a második azután teljes erővel magához köti a bronce-port.

***

A festéknek gyors száradását nyomtatványokon [az »Imprimerie« szerint úgy érjük el, ha a vízhez, melylyel a papirost áztatjuk, kevés glycerint adunk. Ezen szer különösen falragaszok nyomásánál jó szolgálatokat tesz, mert az ily módon eszközölt nyomás 15–20 percz alatt megszárad, míg máskülönben a száradás csak egy-két óra mulva áll be.

***

Papirost olyképp teszünk vízhatlanná, ha gyöngén föl olvasztott asztalosenyvhez kevés eczetsavat keverünk. Azután szűrt vízben szintén csekély minőségű kettős-chromsavas kálit oldunk föl és e két folyadékot jól összekeverjük. A papírlapok egyenkint bemártatnak aztán e folyadékba s megszáradásuk után akármilyen nedvességnek ellenállnak.

***

A nyomóhengerek kiszáradását és megrepedését úgy lehet megakadályozni, hogyha a hengerszekrénybe, mely lehetőleg légmentesen zárható legyen, száraz időjárás mel-

lett vízzel telített lapos tányérokat helyezünk el, vagy a szekrény padlóját nedves fűrészporról hintjük be.

***

Légszesz-motoroknál különösen arra kell ügyelni, hogy a mézga-alkatrészek ne jöjjenek olajjal érintkezésbe, mert az megpuhítja a mézgát, mi által likacsok képződnek. Ezen nyílásokon át aztán természetesen elillan a légszesz.

***

Régi hengeranyag. A hengeranyag költségessége miatt történik, hogy azt, a mennyire csak lehet, kihasználjuk s így nem csoda, ha azon kérdés is fölmerül: Miként juthatunk annak tudomására, hogy régi hengeranyagunk még alkalmas-e az átöntésre, vagy már nem? Erre egy tapasztalt öreg nyomdász a »J. f. B.« című német szaklapban azzal felel, hogy erre nézve külsőleg fölismerhető jelek nem léteznek, azonban — szerinte — a régi anyag átöntésre mindig fölhasználható, ha az átöntés előtt annak hasznavehetetlenné vált részeit elválasztjuk. Ez pedig ekkép történik: A régi anyagot vízben mindaddig hevítjük, míg az a forrpontot eléri, ekkor folytonos kavarással közben az egészet még egy darab ideig forrni hagyjuk, mire az anyagot egy szitába öntjük és abban is jól megkavarjuk. Az így keresztülkavart anyag teljesen hasznavehető, a maradék pedig, mivel többé föl nem oldható, használatba többé nem jöhet. Nem tanácsos tehát, régi anyagot mindjárt az újjal keverve fölolvastani, hanem szükséges, hogy a régi anyagot a leírt módon előbb rossz részeitől megtisztítsuk és csak aztán vegyítsük össze a friss anyaggal.

***

A gummi-oldatoknak gyors megsavanyodása vagyis romlása, különösen a nyári hőségben, könyomóinknak nemcsak sok bosszúságot, de némelykor érzékeny kárt is okoz. Ezt megakadályozandó, az oldathoz salicylsavat keverünk, mi által az hosszú időn át eltartható, a gummi azonban ezen keverés folytán vöröses színt nyer, a mi szintén hátrányos következményekkel járhat. A legegyszerűbb szer, a gummit a fentírt bajtól megóvni, abból áll, hogy a vízbe, mialatt abba a föloldandó gummi tétetik, 20/100-os mézsvizet keverünk; az ily módon előállított oldat mindig tiszta és szagtalan marad.

***

Jó minőségű nyomdai csirizt — a Winchell tanár által a »Scientific American« című lapban közzétett utasítás szerint — következőképp nyerünk: Veszünk 60 gramm tiszta arabgummit, 45 gramm finom búzakeményítőt és 15 gramm legjobb minőségű fehér cukrot. A gummit fölolvasztjuk annyi vízben, a mennyi szükséges a fent kitett mennyiségű keményítő megfőzésére, azután belékeverjük ez oldatba a keményítőt és a cukrot, mely oldatot az edénnyel együtt főlő vízbe, úgynevezett Mária-fürdőbe állítjuk bele. A főzés addig folytatandó, míg nem a keverék tisztulni kezd és folyékony kátrány-sűrűségűvé lesz; ezután valamely fedőleves edénybe öntjük s a megpenészedés ellen kevés kámfor vagy néhány csöpp szegfű-olaj hozzákeverése által biztosítjuk. Ezen csirizzel állítólag fából, pergament s más eféle anyagokból készült tárgyakat is lehet sikeresen összeragasztani. — Marahrens Á. jeles német szakíró a »J. f. B.«-ban a következőt ajánlja: Jó asztali burgonyát lehámozunk, szétmorzsoljuk és a vizet, mely a burgonyapéptől elválik, egy főzőedényben fölfogjuk; most a burgonyapépre annyi tiszta vizet öntünk, hogy azt egészen ellepje, ezután az egészet többször fölkeverjük, mire egy negyedóra hosszáig állva hagyjuk és azután ezen vizet a főzőedényben levő másik vízhez hozzáöntjük. Most a főzés veszi kezdetét. A fazekat nem szabad befődni, mert a főzés célja, hogy a burgonyakeményítőben levő víz elpárologjon. Többnyire elégséges a félóraig tartó főzés. Megtudandó, hogy a víz átváltozott-e már csiriz-vastagságúvá, merítünk egy kanállal belőle, s azt kihűlni engedjük, mire aztán próbát tehetünk vele. Az így nyert csiriz vöröses színű, átlátszó mint az üveg és soha meg nem romlik; ragasztó-képességét pedig igen dicsérik.

F. K.